

Laura Joensen, sum er fødd í 1946, byrjaði at spæla sjónleik í Sjonleikarhúsinum í Hayn, tá ið hon var fimtan ára gomul. Árin 1961-64 var hon á leiklistaskeiði hjá Eyðuni Johannesen og seinni fór hon til Danmarkar, har hon tók prógv sum dramaleiðari. Síðani 1979 hevur hon verið við í leikbólkinum Grímu, sum byrjaði tvey ár frammanundan. Laura er forkvinna í Leikpalli Føroya, ið bitur játtanina sjónleikurin fær á figgjarlógini út millum áhugaleikin og yrkisleikin. Hon er eisini føroyskt umboð í Nordisk Teaterunion og Teater og Dans í Norden, sum hevur stýrisfund í Havn um vikuskiftið

Mynd: Jens Kristian Vang

gongur uppá ítróttarvallir, ferðatælanir og annað. Hvi verður eingin samgonga slitin uppá spurningin, um vit skulu hava yrkis-sjónleik ella ikki. Sjónleikurin verður ikki raðfestur og virður so frægt.

- Sjónleikurin er í eini ringari støðu. Spurningurin er um tilvildin skal ráða ella um vit skulu hava skipað viðurskifti. Sjálvandi skal tað eisini vera pláss fyri tilvildini, tí tað kann gerast spennandi tá ið okkurt óvæntað hendir so tú fært móguleika at venda støðuni og gongdini. Men skulu vit hava fólk til at offra teirra lív og sál fyri at arbeiða við sjónleiki mugu tey hava ein tryggleika og góðar karmar fyri at yvirliða. Yrkisleikararnir fáa bert lón fyri leikimar teir eru við í, men teir gera eina ørgrynnu av sjálvboðnum arbeiði. Vit arbeiða alla tíðina við fyrireikingum og ætlanum.

- Hvat fær okkum til at halda fram? Ja, tað er ein góður spurningur. Sjálvandi er tað trúgvinn uppá, at hetta er vert at berjast og arbeiða fyri. Men nú eri eg so mikið gomul, at eg seti spurnartekin við, um hetta er vert at doyggja fyri. Tað er rættiliga troyttandi við tíðini at vera idealistur, tí tað kunnu vit ikki liva av.

Í dag hava nógvir føroyingar fingið útbúgving um sjónleikari, fleiri eru á veg og upptætt fleiri ætla at søkja inn á sjónleikarskúlar.

- Tað gleðiliga er, at tað eru nøkur, sum skara burtúr og verða bitin av sjónleiki. Kanska ikki fleiri enn 1-2 úr hvørjum árgangi. Hvussu fast kunnu vit halda í teimum, soleiðis at tey fara víðari. Tað er týðningarmikið, men tað ber ikki til sum umstøðurnar eru nú. Kanska velja tey sjónleikin, men enda so í øðrum stovrum. Tey klára seg væl innan øll øki, tað er gott, men tað er ikki tað, tey eru útbúgvin til.

Høvdu stórar vónir

- Sjónleikur má stuðlast, hann kann ikki hvíla í sær sjálvum. Sum skilst er í uppskoti, ut í vit skulu fáa 300.000 krónur afturat á figgjarlógini næsta ár. Áðrenn Leikpallur Føroya varð stovnaður í 1989 fingi vit hálva millión krónur, men við stovnanini fingi vit 2,1 millión og tað kann sigast at vera eitt lopp. Nú 10 ár aftaná eru vit á 1,7 milliónum og næsta ár koma vit aftur uppá 2 milljónir. Tað er sjálvandi ikki nógv mikið, men fingi vit 1 millión afturat, kundu vit arbeitt miðvísari. Vit høvdu avgjørt stórra vónir fyrri næsta ár enn tær 300.000 krónurnar. Sjálfvít lögmaður segði í ólavsøkurøðuni, at sjónleikur og skaldskapur skulu raðfestast, men tað vísir seg bert at vera fígur orð, taka vit figgjarlógarpuppskotið í álvara. Mentunargrunnurin fær eina hálva millión afturat næsta ár og tað er ein móguleiki hjá okkum at søkja pening haðani og gera vit tað sanniliga eisini, men har eru nógvar umboð. Mentanarvirðisløn landsins er eisini eitt stig á leiðini, vit eiga at heilsa vælkomnum.

Soleiðis sum søgan hevur lært okkum og sum gongdin hevur verið hevur Laura Joensen ongan trúgv uppá, at stóðan fer at broystast nakað, nú vit um gott eitt ár fáa ein orðaðan mentapolitikk, um vit ikki ítróttliga fáa at vita, hvat meint verður við. Sum nú er er orðaskiftið ógvuliga

grunnskygt, væl viljandi tos. Frá politiskari síðu verður ikki farið inn um skræðuna og borðreitt við nøkrum konstruktivum uppskoti um, hvussu spurningarnir skulu loysast.

- Vit duga øgiliga væl at fara út í verðina at rópa, hvussu gott alt er heima hjá okkum sjálvum, og tað kann hugsast, at orðaði mentapolitikkurin bert verður eitt skjal, sum politikarar kunnu erpa sær av úti í heimi. Sum føroyskt umboð í Teater og Dans í Norden, sum er stovnur undir Norðurlandaráðnum, og í Nordisk Teaterunion kenni eg meg ógvuliga líftan í mun til hini. Tað er beinleiðis pínligt at tosa um nakað sum eitur mentapolitikkur í Føroyum. Hini londini gremja seg akkurát sum vit, eingin fær nógv mikið av pengum at arbeiða við, men har og frá og til okkum er langur vegur, sigur Laura Joensen.

Sjónleikur í Føroyum stendur seg ikki nógv væl á heimligum botni og dettur partvís niður millum hinar listargreini-mar.

- Vit kundu ynskt okkum ein breiðari fólksligan stuðul, men eg veit ikki, hvussu vit kundu fingið hann. Í Føroyum ræður ikki um dygd, men nøgd. Spæla vit ein sjónleik og bert 1000 fólk siggja hann, er tað tað sum ger av, um sjónleikurin er góður ella ringur. Men hugsa vit um, hvussu nógvar 1000 fólk eru í mun til fólkatálið, so er tað ein stórtur partur av fólkinum. Ongar aðra staðni í verðini koma so nógvar fólk til sjónleik sum í Føroyum, jú, kanska í Islandi.

- At vit fáa ein orðaðan mentapolitikk nýtist ikki at merkja, at vit fáa stórra dygd, men vit mugu eisini hava ráð til at bíta í súreplið við hvørt og sláa okkum til tols við, at okkurt ikki er nógv gott. Tað gera tey alla aðra staðni. Okkurt av tí, ið verður gjørt í Føroyum var betri ógjørt, tí tað er ikki nógv væl arbeitt fígurum. Mín persónliga mening er, at vit til tíðir brúka pengarnar skeivt, men tað kundi verið bjargað, um tað varð arbeitt betri. Viðhvørt velja sjónleikarfeløgini leikari at spæla, sum eftir mínum tykki ikki áttu at verðið spældir.

- Trupulleikin við, tá ið tað ikki gongur so væl er, at vit eru bangin fyri at siga

bartút, at tað ikki er nógv gott. Vit eru á eini lagnari nostalgi-bylgju nú, har vit royna at uppfinna tað sum var eina ferð enn. Tað var til dømis Brim og brúðleyp eitt dømi um. Tað ber ikki til at uppfinna hann av nýggjum og fáa hann at vera sum hann var tá. Tíðin er farin frá honum. Afturlongsulin fær so stórt pláss í okkara tilveru og køvur alt annað. Sjálvandi skulu vit hava førmingin í lagi og tað er nóg sum er gott at hava við í skjáttuni. Í leikunum eftir Shakespeare, Holberg og Ibsen eru mál, sum eru galdandi til allar tíðir, meðan Brim og brúðleyp eftir mínum tykki ikki er ein slíkur. Alla staðni í Europu er Shakespeare tað stóra hitt, ungafólk streyma til sýningarnar. Tað er bara í Føroyum, at fólk ikki í sama mun taka undir við honum, hóast nógvar ung fólk sóu Dreyr Jóansøkunátt og hann sum heild fekk góða undirtøku. Men ofta enda leikir/klassikarar, sum fara sína sigursgongd um allan heiminn sum dundrandi fiasko í Føroyum. Tað er trupult at skilja.

- Um tað er tann afturlíftandi mentanin fólk vilja hava so undrar tað meg, at fólk ikki taka undir við klassikarum, tí tað vóru sanniliga teir, sum myndaðu sjónleikarlívið, til dømis í sekstírunum. Føroyingar hava eina fatan av, at sjónleikur skal vera stuttligur, Shakespeare við øðrum eru sanniliga stuttligir. Sjónleikur skal ikki seta nógvar krøv, hann skal vera tannleyst undirhald, halda fólk. Tað er kanska ikki so lógð. Útvarpið sendir allan dagin fleiri góðar og áhugaverdar sendingar, men tað sigst at fólk elska hesar sendingar, sum lurtararnir senda brøv inn til, men eg haldi einki er ræðuligari enn tær sendingarnar. Harra Gud, er hatta tað sum upptekur føroyingin, er hatta tað vit skulu byggja landið uppá. Meiri platt, meiri innihaldsleyst, meiri innantómt og fjas betri er, sigur Laura Joensen.

Stórri fatan

Komandi vár fær Norðurlandahúsið nýggjan stjóra. Tað verður íslenska Helga Hjórvor, sum hevur verið aðalstjóri í felagsskapinum Teater og Dans í Norden í fyra ár. Umframt hevur hon eisini verið stjóri á Leikskúlanum í Reykjavík,

har tveir føroyingar hava fingið útbúgving í hennara tíð og ein áðrenn. Tá tað gjørdist greitt, at valið av nýggja stjóranum gjørdist Helga Hjórvor fegnadust øll í Føroyum, sum hava við sjónleik at gera. Ikki minst Laura Joensen.

- Nú mugu vit ansa eftir ikki at áleggja nýggja stjóranum alt ov nóg, áðrenn hon er komin í stjórasessin. Men tað skerst ikki burtur, at fyri okkum sjónleikarar er tað ógvuliga gleðiligt og ógvuliga spennandi, at tað gjørdist Helga Hjórvor, sum vit kenna úr norðurlendskum sjónleikarhøpi. Síðani vit fingi okkara egna leikhús eru vit ikki so tengd at Norðurlandahúsinum, men vit koma vónandi altíð at hava samstarv við húsið. Serliga tá ið stór tiltøk eru á skránni.

- Sjónleikur er øðrvísi enn aðrar listargreinar. Tað er øðrvísi at koma inn í eina hús við einum sjónleiki enn at koma við einum kóri til dømis. Vit krevja meiri av hølunum og umstøðunum og samstundis loyvi til at brúka hølini, gera tey um til endamálið. Tað er øgiliga ørkymlandi at gera ein leik og so ikki sleppa inn í hølini, tá ið tað passar okkum og tað hevur ofta verið so í Norðurlandahúsinum, sum roynir at nøkta ein ógvuliga breiðan tørv. Við at fáa eitt sjónleikarfólk í stjórasessin kunnu vit rokna við, at fatanin fyri tí serliga tørvinum sjónleikurin hevur verið stórri og við tí kann sjónleikurin fáa eina aðra raðfesting, tá ið hann er í húsinum. Í so máta vóni eg, at tað verður betri.

- Nýggi stjórin í Norðurlandahúsinum veit nóg um, hvat fer fram í Norðurlondum viðvíkjandi sjónleiki og aðrari mentan. Tí verður hon eisini ein kelda til vitan. Vit eru øgiliga avbyrgd í Føroyum og vita lítið um, hvat fer fram í øðrum londum. Vit eru lítið opin, tað hendir ein rúgva, men vit frætta bara einki um tað. Tað er langt síðani, at vit hava havt eitt rættiliga spennandi gestaspeil og tað kunnu vit hugsa okkum verður meiri av í framtíðini. Politikararnir tosa nóg um norðurlendskt samstarv og raðfesta tað eisini høgt, men tað kostar pengar at vera við. Skulu vit tosa um samstarv, so eru tað ikki bara vit sum skulu taka ímóti, vit mugu eisini hava okkurt at geva, sigur Laura Joensen at enda í viðtali.